

Til Folkekirkens Liturgikommision

Med ønske om den fortsat god drøftelse fremsender vi vore hørings svar til de fremlagte rapporter.

Vedr. rapporten om Folkekirkens liturgi.

1. Rapporten handler om højmessen!

Det er glædeligt at rapporten som udgangspunkt forholder sig til Højmessen og ikke til andre gudstjenesteformer - og der ønsker at fastholde en klar tydelig og ensartet liturgi nationalt for at sikre genkendelighed ved besøg i kirker på tværs af landet - og også genkendelighed for den, der for 25 år siden har været kirkegænger som senere i livet finder ind i kirken igen. Det kan ikke overvurderes, hvilken tryghedsfaktor det er for den, der ikke er normal kirkegænger - eller for den, der i perioder har været på afstand af kirkegang, at gudstjenesten er genkendelig, ensartet og tryk. Skal det søgende utrykke menneske finde det, der søges, i kirkerummet og gudstjenesten, så er det vigtigt at det ikke er i de liturgiske former, at der skabes utryghed, men at der på andre måder rækkes ud til mennesket. Det er efter mit skøn i langt højere grad for en trist progressivitet hos dem, der til daglig arbejder med liturgien, når den ønskes forandret.

Derfor er det i bund og grund anfægtende, at der med rapporten stilles spørgsmålstejn ved Højmessens autoriserede liturgi. Det er ikke "andre gudstjenesters" liturgi, der spørges til - og derfor anfægtes kernen i den danske folkekirkes gudstjenestefejrning.

2. Religionshistorisk forståelse eller sakramentalteologi

Det kan undre at liturgiens forløb alene skal beskrives kultisk i en religionshistorisk forståelse, men ikke ud fra en sakramentalteologisk forståelse. Det er som en bevidsthed om at nok er Højmessen en dialoggudstjeneste mellem Gud og mennesket, men Gudstjenestens sammenvævning med Bibelford i alle led - og den teologi, der baserer sig på at Bibelfordet ikke vender tomt tilbage (Es. 55,10-11) og at dette ord skaber troen og gør de døde levende og kalder på det, der ikke er til, så det bliver til (Rom 4,17) - udelades. Jeg vil stærkt opfordre til at oversigter over bibelford i liturgien udarbejdes - og at der på den baggrund gøres en indsats for fastholdelse af netop de elementer.

Kildelitteratur til det kunne være:

Just, A.: Heaven on Earth (https://www.saxo.com/dk/heaven-on-earth_arthur-a-just-jr_paperback_9780758606716)
Kleinig, J.: Liturgies (<https://www.lulu.com/en/us/shop/john-w-kleinig/liturgies/paperback/product-1jwz7ndw.html?page=1&pageSize=4>)

... og flere artikler herfra vil også være relevante:
<https://www.lca.org.au/departments/commissions/commission-worship/biblical-theological-resources/>

3. Tekstrækker

Der drøftes tekstrækker som en del af frihedstrang eller variationstrang - eller trang efter at gøre den systematiske læsning af et enkeltskrift til vigtigere end Højmessens formidling af Guds tale ind i årets gang og livets gang.

Skal der arbejdes med ekstra tekstrækker, så bør der med rimelighed gennemarbejdes afprøvede forslag til tekstrækker, som findes i andre lutherske kirker globalt. Der er ikke behov for at tekstrækker gøre frie - eller at det gøres frit for præst og menighed at vælge tekstrække (bemærk - drøftelsen her går på Højmessens - ikke på ekstratjenester).

Det kan også med en vis ret gøres gældende, at efter 2.Vatikanerkoncilens udarbejdelse af en 3-årgangs tekstrække system, så kan Den Danske Folkekirke fint følge andre lutherske kirkers praksis med at fremstille en oversættelse af det til danske forhold.

F.eks. foreligger en australsk række læsninger her:
<https://www.lca.org.au/departments/commissions/commission-worship/seasonal-helps-lectionary-readings/>

En amerikansk tilsvarende tekstrække-oversigt med 3 år (med en del sammenfald med den australske - hvor disse blot har kirkeårets søndage tilknyttet datoerne for de bestemte år. :
<https://files.lcms.org/wl/?id=Cj00DXTTlOeR2GiguHzjfWZmiUf51CH3>
<https://files.lcms.org/wl/?id=dNZUyS50iUZJQzckEZJQGeWsarPip4lg>
<https://www.lcms.org/Document.fdoc?src=lem&id=5089>

4. Autorisationens autoritet må fastholdes.

Vi lever i en tid, hvor meget dekonstrueres - hvor der foregår store omkalfatringer i samfundets institutioner og både historiske og nutidige autoriteter væltes. I forandringstider er det let at følge strømmen, men som det så trist kan udtrykkes, så følger kun døde fisk med strømmen. Folkekirken bør våge at holde fast i en tydelig fælles arv af god liturgisk gods baseret på god teologi. Vi tilbyder, som vi lærer - og Folkekirken er stadig forpligtet på CA, Cath. Minor og de oldkirkelige bekendelser. Det er dem, folkekirkens liturgi bevidner - og det er dem autorisationen bør fastholde. Derfor er det ikke sådan, at kun dele af ritualerne bør autoriseres - ej heller sådan at kun dele af alterbogen bør (og i så fald burde det kun være dele, som er ny-tilkomne efter politisk og samfundspres udefra). I stedet bør det fastholdes at alterbogen er helt fælles (med undtagelse af det, som lovmæssigt er tilladt udeladt om bestemte vielser) og at alterbogen forpligtende godkendes samlet af Folkekirkens ledelse. Om der skabes et råd, der på fagligt teologisk baggrund anbefaler opdateringer rent sprogligt i henhold til nyoversættelser af Bibeltekster og lignende, det må være ledelsens valg, blot resultatet bliver en fælles alterbog.

Vedr. rapporten om dåb og nadver

1. Tak for en som helhed sober og velskrevet indledning om dåbens teologi i Folkekirken.

2. Erfaringsargumentation

Det er bekymrende at "nogle erfaring af traditionens tyngde" kan blive et argument for forandring (s. 67n og følgende) . Den form for argumentation er ikke-modsigelig og undefinerbar idet, den er forbundet med en personlig erfaring, der samtidig hænger sammen med både kontekst og baggrund. Det forekommer som den undertrykte protest mod en uklar undertrykker i en kulturradikal kontekst mere end et klart teologisk argument.

3. Historiske vidnesbyrd om lørdagsdåb

Når der skrives om dåb uden for Højmessens forekommer det som om den historiske bevidsthed ikke klemmer. Der må foreligge liturgisk materiale fra de massedåbshandlinger, som foregik i Københavns brokvarterer for ca. 100-150 år siden i kirkefondets kirker. Da blev der hyppigt brugt lørdagsdåb til snevejs af børn om lørdagen. Det er ærgeligt at der ikke er inddraget materiale fra dengang i denne rapport, for der vil givet vis være oversættelige eksempler.

4. Skabelsesteologi versus GENfødelsesteologi

Det er helt grundlæggende vigtigt at der i dåbsritualet skelnes tydeligt mellem at have fået livets gave i fødsel (som udtrykt i Cath.Minors forklaring til 1st. trosartikel) og så ved dåben at få genfødselsens gave i dåbens løfte og tilsigelse. Det er teologisk sjusk at underminere denne klare skelnen i både bekendelsesskrifter og Bibel. Ritualer bør være forpligtende til at fastholde denne skelnen udtalt.

5. Udvidet fortolkning af tekst om ”uværdig spising”

For nadverdelens vedkommende er det uklart, hvorfor 1Kor 11,27-29 omtolkes anderledes en teksten selv, når det siges, at uværdig spising handler om splittelse. i stedet ville det være på sin plads at følge Cath.Minors udlægning af sammen pasus.

Tilsvarende er det uklarhedsgørende, at gøre Jesu måltidsfællesskaber UDEN indstiftelse til en "del af nadverpakken" hos Jesus. F.eks. har denne sætning mere spor af klutuel anti-undertrykkelsestankegang end Nytestamentelig tankegang: "*Ligesom Jesu måltider inkluderede toldere og syndere, er nadveren et måltid, hvor også syndere og forrædere sidder med til bords*", fordi måltiderne umotiveret blandes sammen. Dermed forbigås Jesu særlige fokus på at nadvermåltidet er for dem, der er rensat af ham (ved fodvaskningen) og fokus på at dette måltid er en forsmag på det himmelske måltid. Med kommissionens udlægning (75n-76ø) gøres nadvermåltidet til et socialt inklusionsmåltid - helt i modstrid med at Jesus fejrede nadvermåltidet som "renvaskede" disciple, som han renser.

6. God dogmehistorisk begrundelse for skriftemål

Det er god læsning at få den dogmehistoriske opridsning af nadverens historie. Den viser med god tydelighed, at den praksis at arrangere skriftemål (individuelt eller som en kort for-messe) er helt i tråd med god luthersk teologi og med god grund kan udbredes. Det vil være en gevinst for mange sogne, om den praksis blev anbefalet - både af sjælesørgerske årsager og til at styrke kirkegangen.

7. Nadverform er teologi

Når der tales om nadverformer, så er det grundlæggende vigtigt at kernen afklares og fastholdes:

a. Nadverelementerne er usyret brød og druens vin. Det er ikke andet brød - det er ikke saftvand eller anden drik. Det vigtige er ikke "relevans", men "rememberence" (ihukommelsen), der skal føre tilbage til den første gang, da dette måltid blev uddelt.

b. Nadverforløbet er Guds gave til menigheden, hvor Kristus selv giver sig til menigheden. Derfor gives det fra kirkens helligsted - alteret - til deltagerne ledt af den, der er valgt og kaldet til at være Jesu Kristi stedfortræder i forsamlingens midte. Derfor foregår det ikke andre steder - som andre måltider - eller under ledelse af andre personer end den ordinerede. Dermed kan der fint være læg medhjælp på forskellig vis.

c. Ritual, salmer og tekster må formidle det, som er troslæren om nadveren. Hverken mindre eller slet ikke. Dermed må nadverfejring nok nå rundt i særlige dele af nadverens teologi, men må altid have sit hovedfokus på den stedfortrædende frelseshandling og foreningen med Kristus som modtagerens retfærdiggør.

8. Luthersk realpræsens i praksis

Ligesom det har været lutherske praksis ikke at dele nadverbord med nogle, der ikke taler om Jesu reelle legemlige nærvær i nadveren, sådan har det også været praksis ikke at tage udøbte til nadver. Den praksis bør fortsættes, da en åbning for udøbte vil signalere, at dåben ikke er indgangen til kristenlivet (men at alle er Guds børn/kristne uanset dåb) og vil forkynde en uklarhed af, om nadveren modtages som en del af det fortsatte behov for tilgivelse af synd - eller om det blot er et fællesskabsmåltid som ethvert andet måltid.

I alt fald bør - som det også påpeges i rapporten - der være en tydelighed om at deltagelse i nadveren svarer til at blive døbt (især i forhold til konvertitter fra forskellig baggrund). Det er så at sige det modsatte af f.eks. at deltage i den muslimske bekendelsesbøn i fredagsbønnen, hvor man dermed tilsluttes sig islam. Eftersom det meste religiøse liv leves privat i dagens Danmark, vil de fleste nok tænke og tro, at det er underordnet, men for den, der kommer fra en anden religiøs baggrund, vil det være vigtigt.

Derfor bør der i Folkekirkens ritual og nadverfejningsform indgå en formulering, der lyder noget i stil med "*Dette er et fællesskabsmåltid, hvor den, der har brug for at blive forenet med og bekende troen på Jesus Kristus som sin frelser, er velkommen*". Det vil på naturlig måde informere den udøbte og den anden-religiøse om ikke at deltage.